

Antti Malm

Maastopyöräreitti Lapuan Simpsiön matkailukeskukseen

Opinnäytetyö

Kevät 2015

SeAMK Elintarvike ja maatalous

Metsätalouden koulutusohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Elintarvike ja maatalous

Tutkinto-ohjelma: Metsätalouden koulutusohjelma

Tekijä: Antti Malm

Työn nimi: Maastopyöräreitti Lapuan Simpsiön matkailukeskukseen

Ohjaaja: Juha Tiainen

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 34

Liitteiden lukumäärä: 2

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella maastopyöräreitti Lapuan Simpsiön vuoren maisemiin osana Simpsiö outdoor resort -hanketta. Hankkeen tarkoituksena on kehittää Simpsiön aluetta monipuoliseksi ja ympärivuotiseksi matkailu- ja luontoliikuntakeskukseksi.

Aloite maastopyöräreitin rakentamisesta lähti alun perin paikallisilta maastopyöräilyn harrastajilta syksyllä 2014. Reittiä lähdettiin suunnittelemaan yhteistyössä Simpsiön hankkeen projektipäällikön sekä Lapuan kaupungin edustajien kanssa, ja suunnittelussa käytettiin hyödyksi alueen maasto- sekä teemakarttoja. Reitin hahmottuessa paperille suoritettiin maastotyöt, jotka sisälsivät tarkastuskäyntejä, jonkin verran uusien polkujen raivaamista sekä kartoitusta GPS-laitteiden avulla. Valmis reittisuunnitelma saatiin valmiiksi loppusyksyllä 2014, jolloin myös osa reitistä merkattiin.

Keväällä 2015 hankittiin yksityisiltä maanomistajilta luvat reitin eteläosan merkkäamiseen, ja maastopyöräreitti valmistuu kokonaisuudessaan kesäkuun 2015 aikana.

Avainsanat: maastopyöräily, maastopyöräreitti, luontoliikunta, Simpsiö outdoor resort.

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Food and agriculture

Degree programme: Forestry

Author: Antti Malm

Title of thesis: A mountain bike course to the Simpsiö outdoor resort in Lapua

Supervisor: Juha Tiainen

Year: 2015 Number of pages: 34 Number of appendices: 2

The purpose of this thesis was to plan a mountain bike course to the Simpsiö, as a part of ongoing Simpsiö outdoor resort-project in Lapua. The goal of the project is to develop the Simpsiö outdoor resort as a year-round complex, which provides diverse activities in the nature.

Initiative about the course came from local mountain bikers in early autumn 2014. The course were started to design in collaboration with the City and the project coordinator of the Outdoor Resort. At first, the terrain and theme maps were used in planning and with the experience of the local mountain bikers, the course was rather quickly developed. The next step was checking out the area to make sure it was suitable for the mountain biking. There were some stones and smaller trees which needed to be removed, but other than that, the terrain were more than appropriate for mountain biking.

The course was mapped with GPS-system in late 2014, and northern part of the course was marked before December.

In spring 2015, permissions from the private landowners were collected to mark the rest of the course and the whole course should be complete in June 2015.

Keywords: mountain biking, mountain bike course, nature sport, Simpsiö outdoor resort.

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	5
1 JOHDANTO.....	6
2 SIMPSIÖ OUTDOOR RESORT.....	7
2.1 Simpsiön matkailun kehittäminen.....	7
2.2 Aktiviteetit.....	9
3 MAASTOPYÖRÄILYN LYHYT OPPIMÄÄRÄ.....	11
3.1 Pyörät ja varusteet.....	11
3.2 Maastopyöräilyn alalajit.....	12
3.3 Maastopyöräily Suomessa.....	13
4 ULKOILUREITIT.....	15
4.1 Ulkoilureitin suunnittelu.....	15
4.2 Ulkoilureittien perustamisen menetelmät.....	16
4.3 Ulkoilureittien rakentaminen.....	16
4.4 Vaativuusluokittelu.....	17
5 MAASTOPYÖRÄREITTI SIMPSIÖÖN.....	19
5.1 Suunnittelu vauhtiin.....	19
5.2 Maastotyöt.....	20
6 REITIN MERKITSEMINEN.....	22
6.1 Luvat.....	22
6.2 Yksityiset maanomistajat.....	23
7 REITIN VALMISTUMINEN.....	25
8 POHDINTAA.....	29
LÄHTEET.....	31
LIITTEET.....	32

Käytetyt termit ja lyhenteet

ELY-keskus	Elinkeino-. liikenne- ja ympäristökeskus.
GPS	<i>Global Positioning System</i> , maailmanlaajuinen paikallistamisjärjestelmä.
MTB	Maastopyörä.
NCF	<i>Nordisk Cycle Förbund</i> , Pohjoismaiden pyöräilyunioni.
SPU	Suomen Pyöräilyunioni.
UCI	<i>International Cycling Union</i> , kansainvälinen pyöräilyunioni.
UEC	<i>European Cycling Union</i> , Euroopan pyöräilyunioni.
XC	<i>Cross country</i> , murtomaa.
XCE	<i>Cross Country Eliminator</i> , sprinttikilpailulaji maastopyöräilyssä.
XCM	<i>Cross Country Marathon</i> , maratonkilpailu maastopyöräilyssä.
XCO	<i>Cross Country Olympic</i> , olympialaji maastopyöräilyssä.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena oli maastopyöräreitien suunnittelu Lapuan Simpsiön vuorelle yhteistyössä Simpsiö outdoor resort -hankkeen sekä lapualaisten maastopyöräilijöiden kanssa.

Lapualla on jo vuosituhannen alkupuolelta saakka pyritty kehittämään alueella koivun Simpsiön vuoren hiihto- ja laskettelukeskuksen virkistysellistä sekä taloudellista arvoa. Paikalliset toimijat sekä Lapuan kaupunki ovat yhteistyössä visioineet suunnitelman, jonka päämääränä on kehittää Simpsiöstä läntisen Suomen monipuolisin vapaa-ajan virkistys-, aktiviteetti- ja luontoliikuntakeskus, Simpsiö outdoor resort. Hanke on edennyt vähitellen, ja valmis kehityssuunnitelma julkaistiin kesällä 2014.

Lapuan seudun maastopyöräilyn harrastajat ovat jo jonkin aikaa toivoneet merkittävää reittiä harrastustoiminnalleen. Alueella oli paljon pyöräilijöitä, jotka kävivät ajamassa Simpsiön alueen poluilla, mutta varsinainen reitti puuttui. Syksyllä 2014 kypsyi idea rakentaa maastopyöräreitti Simpsiö outdoor resortin yhteyteen. Kehittämishankkeen tukema reitti palvelisi niin Lapuan alueen maastopyöräilijöitä, kuin luontoliikuntakeskuksen uusia elämyksiä etsiviä matkailijoita, joten projekti sai nopeasti vihreää valoa.

Maastopyöräily on vahvasti suosittu kasvattava harrastus, joka sopii kaiken ikäisille. Matkailukeskuksetkin ovat huomanneet lajin potentiaalin ja lukemattomia kilometrejä merkattuja reittejä onkin varsinkin suurimpien keskusten yhteydessä lajista kiinnostuneiden käytettävissä. Usein matkailukeskukset tarjoavat myös vuokratyövälineitä, joten lajin pariin pääseminen on helppoa.

Tässä opinnäytetyössä kerrotaan maastopyöräilystä, maastopyöräreiteistä, sekä Simpsiön maastopyöräreitien suunnittelusta. Opinnäytetyön tavoite oli saada valmis reitti pyöräilijöiden käytettäväksi kesään 2015 mennessä.

2 SIMPSIÖ OUTDOOR RESORT

Lapuan kaupungissa Etelä-Pohjanmaan maakunnassa sijaitseva Simpsiön vuori on tunnettu hiihtoladuistaan sekä laskettelurinteistään ja sitä mainostetaankin Läntisen Suomen suurimpana talviurheilukeskuksena. Alueella on kuitenkin potentiaalia parempaan, joten Simpsiötä on viime vuosien aikana pyritty kehittämään monipuolisemmaksi ympärivuotuiseksi aktiviteetti-, virkistys- ja luontoliikuntakeskukseksi, Simpsiö outdoor resortiksi. (Master Plan 2014.)

Yleissuunnitelma keskuksen kehittämiseksi laadittiin jo vuonna 2005 tavoitteena nostaa alueen virkistysellistä ja taloudellista arvoa uusien kehittämishankkeiden avulla. Suunnitelmaa kehitettiin vuodesta 2005 eteenpäin, kunnes kesällä 2014 Simpsiö outdoor resortin Master Planin päivitys saatiin valmiiksi yhteistyössä Lapuan kaupungin sekä alueen toimijoiden kanssa. Raportti on alueen toimijoiden sekä konsultin esittämä visio Simpsiön kehittämismahdollisuuksista ja raportissa esitettyjen hankkeiden valmistelu vaatii vielä jatkosuunnittelua. Master Planin pääasiallinen tarkoitus onkin esitellä erilaisia kehittämishankkeita sijoittajille ja muille yhteistyökumppaneille sekä Lapuan kaupungin päättäjille. (Master Plan 2014.)

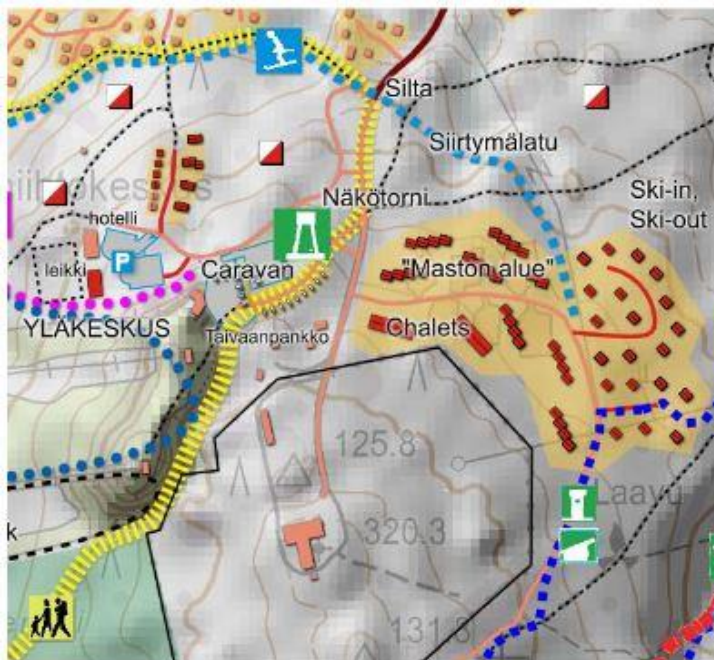
2.1 Simpsiön matkailun kehittäminen

Yksi harvoista kasvualoista nykyisessä tilanteessa on matkailu. Kansainvälisten matkailijoiden määrän odotetaan kasvavan, vaikkakin suurin osa matkailusta tulevaisuudessakin on kotimaanmatkailua. (Master Plan 2014.)

Trendit vaikuttavat alaan voimakkaasti, ja nykyään asiakkaiden tarpeet ovat entistä moninaisemmat sekä yksilöllisemmät. Nykyisen kiireisen elämäntyylin keskelle halutaan ennen kaikkea rauhaa, luontoa ja kokemuksia, kaikkia laadukkaassa paketissa. Lyhyemmiltäkin lomilta halutaan paljon kokemuksia sekä tehokasta ajankäyttöä. (Master Plan 2014.)

Master Planin mukaan luontomatkailun kysynnän arvioidaan monimuotoistuvan ja muuttuvan enemmän aktiviteetti- ja teemapainoiseksi. Erilaiset seikkailuaktiviteetit, elämyksenhakuisuus ja metsien virkistyskäyttö jakavat markkinat tulevaisuudessa moneen eri asiakaskuntaan. Simpsiö outdoor resortin tavoitteena onkin tarjota monipuolisia palveluita erilaisille asiakaskunnille. (Master Plan 2014.)

Vapaa-ajan asumisen parantaminen on Simpsiön alueen suurin kehittämiskohde. Alueelle ollaan kaavailtu lukuisia uusia lomahuoneistoja sekä -mökkejä erilaisille asiakasryhmille. Esimerkiksi lasketturinteiden vierelle Yläkeskukseen suunnitellaan uutta hotellia sekä 70:ä uutta loma-asuntoa palvelemaan rinnepalveluiden käyttäjiä, sekä satunnaisia matkailijoita. Kaiken kaikkiaan alueelle ollaan suunnittelemassa 510 uutta majoitusyksikköä, jotka sisältäisivät 2370 vuodepaikkaa. (Master Plan 2014.)

Kuvio 1. Yläkeskuksen alueelle suunnitteilla olevat loma-asunnot Master Planissa. (Master Plan 2014.)

Eri asiakaskuntien tarpeet on pyritty huomioimaan majoitusyksiköitä kaavailtaessa, ja tarjolla on vaihtoehtoja niin yöpymiseen, vuokraamiseen kuin ostamiseenkin. (Master Plan 2014.)

2.2 Aktiviteetit

Simpсион aktiviteettitarjontaa ollaan keskittämässä rinteiden juurelle, ”keskipisteeseen” ympäristöön, myös lumettomana aikana. Tykkilammelle ja sen rannoille kehitetään erilaista toimintaa perinteisen uimisen lisäksi. Tavoitteena olisi ainakin rakentaa beach volley -kenttä sekä vesihiihtokaapelirata. Kuivan maan aktiviteetteja ovat muun muassa jo olemassa oleva soft air, frisbeegolf, paintball ja bike park. Lisäksi outdoor resortin jo olemassa olevat erinomaiset ulkoilu- sekä virkistyspolut on helposti tavoitettavissa ja ne tarjoavat levähdyspaikkoja monipuolisesti. (Master Plan 2014.)

Kuvio 2. Keskipisteen alue, johon aktiviteetteja ollaan keskittämässä. (Master Plan 2014.)

Kesäisten aktiviteettien tarkoituksena on nostaa alueen lumettoman ajan kysyntää sekä kasvattaa Simpsiö outdoor resortin vetovoimaa houkuttelevana kohteena vuoden ympäri. (Master Plan 2014.)

Majoitusalueiden laajentamista sekä golf-kentän että muiden aktiviteettien suorituspaikkoja ollaan suunniteltu rakennettavan vaiheittain pääosin rahoituksellisista syistä. Alueen kehittämiseen käytetään pääasiassa yksityisiä varoja, ja esimerkiksi golf-kentän rakentamisen aloitus rahoitetaan myymällä golf-osakkeita. (Master Plan 2014.)

3 MAASTOPYÖRÄILYN LYHYT OPPIMÄÄRÄ

Maastopyöräily on lähtöisin 1970-luvulta Yhdysvalloista, Kalifornian osavaltiosta, ja se rantautui Suomeen 1980-luvun loppupuolella. Aluksi maastopyöräily oli vuoripoluilla ajelua itse rakennetuin pyörin, mutta ajan kuluessa se on kehittynyt lajiksi, jota harrastetaan mitä moninaisimmilla alustoilla ja välineillä. Tämän on mahdollistanut pyörien tekninen kehitys ja lajin jakautuminen useampaan eri alalajiin. Maastopyöräily nauttiikin nousevasta suosiosta ympäri maailman. (Suomen Latu 2015.)

3.1 Pyörät ja varusteet

Nykyään erilaisia pyöriä on olemassa useita niin rengaskoon, jousituksen kuin runkomateriaalin puolesta. Oman pyörän hankinnassa ratkaiseva tekijä onkin käyttötarkoitus eli maastot ja ajamisen luonne. Helposti ajettaville metsäpoluille isompi-renkainen ja jäykkäperäinen pyörä on hyvä valinta, kun taas endurotyyppinen teknisempi ajaminen on mukavampaa täysjoustoisella pyörällä. (Maastopyöräily 2015.)

Maastopyörien hintahaitari on laaja, ja laadukkaimmat pyörät saattavat maksaa useita tuhansia euroja. Hyvän maastokelpoisen pyörän voi kuitenkin saada jo 800-1000 euron hintaan, joten ihan äärimmäisyyksiin ei tarvitse mennä. (Maastopyöräily 2015.)

Tärkein yksittäinen varuste on pyöräilykypärä, mutta myös polvisuojat ovat hyödyllinen varuste vaativimmissa maastoissa. Omalta osaltaan turvallisuutta lisäävät niin ajohanskat kuin pyöräilylasitkin. (Suomen Latu 2015.)

3.2 Maastopyöräilyn alalajit

Tyypillisesti perinteisellä maastopyöräilyllä täällä Suomessa tarkoitetaan cross country (XC) –tyyppistä polkuajoa. XC:ssä ajetaan vaihtelevan kokoisia metsäpolkuja ylä- ja alamäkineen teknisesti helppoissa maastoissa. Lajissa järjestetään erilaisia kilpailuja, joiden pituus vaihtelee marathonmatkoista sprintteihin: (Suomen Latu 2015.)

XCM on yhteislähdöllä helpohkoilla reiteillä ajettava marathonkilpailu. Esimerkiksi Suomen Marathon Cupissa täysmaraton on n. 60 kilometriä. Joissain kilpailuissa saattaa olla tarjolla ultrapitkiäkin matkoja, kuten Tahko MTB-tapahtumassa, jossa pisin matka on 180 kilometriä. (Maastopyöräily 2015.)

XCO (XC Olympic) on yhteislähtönä ajettava kilpailumuoto, jossa ajetaan muutama kilometrin pituista kierrosta useampaan kertaan. Laji on maastopyöräilyn virallinen olympialaji, mistä nimi XCO tulee. (Maastopyöräily 2015.)

XCE (XC Eliminator) on laji, jossa ajetaan sprinttikisoja. Alkukarsinnat käydään aika-ajoin ja jatkoon päässeet kilpailijat karsivat tietään eteenpäin yhteislähtökilpailuissa, joihin kerrallaan lähetetään 4-6 kilpailijaa. Pudotuspelejä käydään niin kauan, kunnes jäljellä on enää finaalilähtö, mikä ratkaisee voittajan. Radat ovat lyhyitä, ja konsepti on tuttu muun muassa maastohiihdon sekä yleisurheilun puolelta. (Maastopyöräily 2015.)

All mountain on maastopyöräilyä, jota ajetaan kaikenlaisissa maastoissa, usein teknisillä alamäkipainoitteisilla poluilla. All mountainin kilpalajiksi voisi luokitella Enduron, jossa ajetaan rallin tyyliin pätkiä, joiden yhteisaika ratkaisee voittajan. Pätkien välissä on lyhyet siirtymätaipaleet, joilla ei ole kuitenkaan vaikutusta kokonaisaikaan. Tyypillisessä Enduro-kilpailussa ajetaan 10-15 muutaman minuutin kestoista pätkeä. (Maastopyöräily 2015.)

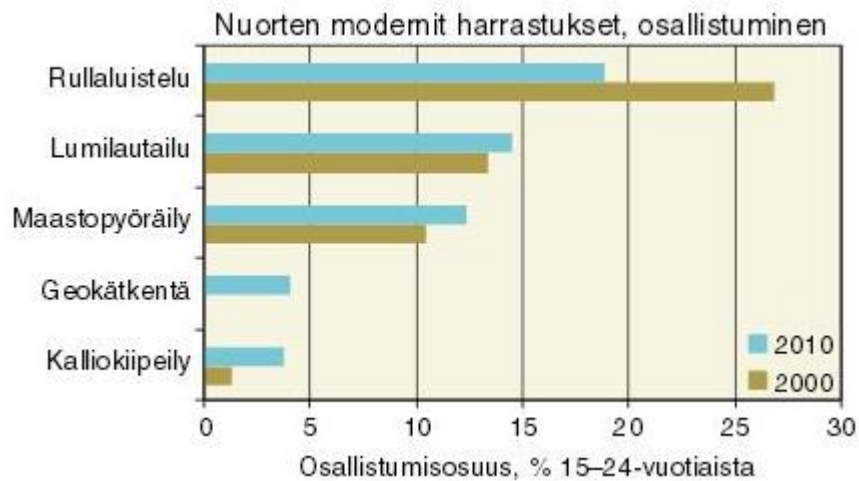
Downhill eli alamäkiajo on maastopyöräilyn vauhdikkain laji. Radat ovat alamäkeen rakennettuja polkuja, joihin mausteeksi on lisätty hyppyreititä, kivikkoja, kallistettuja mutkia ja droppeja. Suomessa laskettelukeskukset ovat hyviä paikkoja alamäkiajon harrastamiseen. Kilpailuissa reitti ajetaan aikaa vastaan kahteen kertaan ja parempi aika jää voimaan. (Maastopyöräily 2015.)

3.3 Maastopyöräily Suomessa

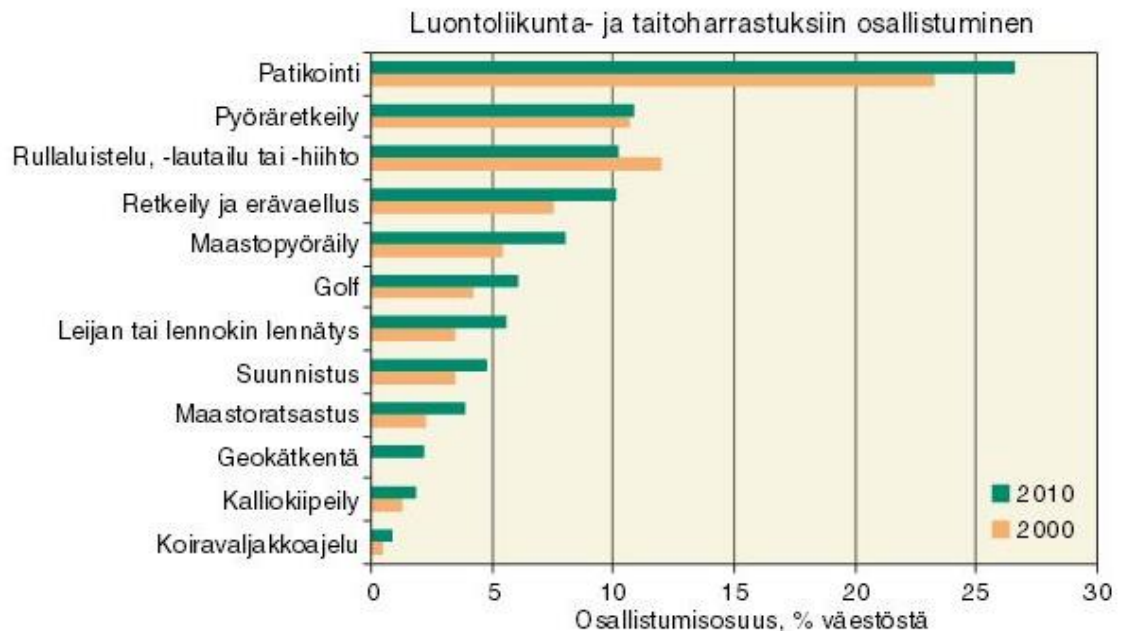
Maastopyöräily kuuluu Suomessa jokamiehen oikeuksiin, mikä antaa suomalaisille täysin erilaisen vapauden harrastamiseen, kuin muualla maailmassa, missä maastopyöräily keskittyy pääosien lajia varten rakennettuihin keskuksiin. (Suomen Latu 2015.)

Maastopyöräilyllä on oma jaostonsa Suomen pyöräilyunionissa (SPU). SPU on Suomen kansallinen pyöräilyseurojen edunvalvonta- ja yhteistyöjärjestö, johon kuuluu 140 jäsenseuraa. Järjestön tehtävänä on tukea jäsenseurojen pyöräilytoimintaa sekä edistää että kehittää kotimaan huippu-, kilpa- ja harrastepyöräilyä. Kansallisella tasolla SPU pyrkii vaikuttamaan muun muassa VALO ry:ssä sekä Suomen Olympiakomitean jäsenenä. SPU kuuluu myös kansainväliseen pyöräilyliittoon (UCI), Euroopan pyöräilyliittoon (UEC) sekä Pohjoismaiseen pyöräilyliittoon (NFC), ja hoitaa näin ollen jäsenseurojen sekä pyöräilijöiden yhteyksiä kansainvälisiin kilpailuihin. (Suomen pyöräilyunioni ry 2015.)

Lajina maastopyöräily elää Suomessa vahvaa nousukautta ja nykyään lukuisissa matkailukeskuksissa onkin tarjolla erilaisia reittivaihtoehtoja sekä vuokrapyöriä innokkaiden harrastajien tarpeisiin. (Pyöräillen Suomessa 2015.) Metlan vuosina 2000-2010 suorittaman luonnon virkistyskäytön valtakunnallisen inventoinnin mukaan maastopyöräilyn harrastajien määrä oli kaksinkertaistunut tarkastelujakson aikana, ja erityisesti laji oli kasvattanut suosiotaan 25-44-vuotiaiden ryhmässä. (Metla 2010.)

Kuvio 3. Maastopyöräilyn osuus on kasvanut nuorten parissa. (Metla 2010.)

Kuvio 4. Maastopyöräily on kasvattanut suosiotaan myös koko väestön keskuudessa. (Metla 2010.)

Myöskin kilpailutoiminta on vireää, ja erilaisia maastopyöräkilpailuja löytyy pitkin kesää. Suosituin tapahtuma on Tahko MTB, jossa matkoja on 25 kilometristä aina 180 kilometriin. Laaja valikoima ja toimivat järjestelyt ovatkin houkutelleet kisoihin vuosittain parisen tuhatta osallistujaa. (Tahko MTB.)

4 ULKOILUREITIT

Varsinainen suunnittelu alkaa reittiympäristön valinnalla. Valintaan voivat vaikuttaa niin maisematekijät, vetovoimatekijät kuin ympäristölliset syyt. Maisemakokemus on jokaiselle ulkoilijalle henkilökohtainen, mutta yleensä ulkoilureitiltä halutaan arjen vastapainoksi luonnonrauhaa sekä uusia elämyksiä ja kokemuksia. Vetovoimatekijöitä puolestaan voivat olla esimerkiksi runsas vesistöjen määrä, kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet tai toiminnalliset seikat. Niin tai näin, vetovoimatekijä houkuttelee ulkoilijoita ja tuovat vaihtelua kulkijoille. (Karjalainen & Verhe 1995, 45-60.)

Ennen ulkoilureitin suunnittelemisen aloittamista, tulisi reitin kohderyhmä sekä käyttötarve selvittää. Nämä tekijät määrittelevät sen, millainen reitti halutaan rakentaa. Jo aikaisessa vaiheessa suunnitelutyötä tulisi paikalliset asukkaat, maanomistajat sekä matkailuyrittäjät ottaa huomioon ja informoida heitä hankkeesta, jotta heilläkin olisi mahdollisuus vaikuttaa reitin linjaukseen. (Reittisuunnittelu 2015.)

4.1 Ulkoilureitin suunnittelu

Ulkoilureitin yleissuunnittelu aloitetaan selvittämällä alueen taustatiedot, kuten luonnonolot, maanomistussuhteet, muut aluetta koskevat suunnitelmat sekä alueen palvelut. Nämä kaikki seikat vaikuttavat reitin linjaukseen. Linjaukseen vaikuttavia tekijöitä ovat myöskin arvokkaat luontokohteet, joista kartoituksia tekee muun muassa metsäkeskus. Arvokkaita kohteita voivat olla esimerkiksi lähteiden ympäristö tai rehevät lehtolaidut, ja niitä suojellaankin metsälaidilla tai luonnonsuojelulaidilla. Lisäksi metsänhoitoyhdistyksiltä tai metsäkeskuksilta saa tietoa metsien tilanteesta tai alueiden mahdollisesta tulevasta käytöstä. (Reittisuunnittelu 2015.)

Maaston kulkukelpoisuus on luonnollisestikin tärkeä kriteeri ulkoilureitin suunnittelussa. Reitin sijainti, käytön määrä sekä kulutapa vaikuttavat kulku-uran laatuun. Reitin linjauksessa olisikin suotavaa käyttää jo olemassa olevia kulkuväyliä, kuten vanhoja polkuja. Toisaalta esimerkiksi vanhat metsäautotiet eivät ole optimaalisia vaihtoehtoja ulkoilureitin pohjaksi leveytensä sekä yksitoikkoisuutensa puolesta. (Karjalainen & Verhe 1995, 61, 75-77.)

4.2 Ulkoilureittien perustamisen menetelmät

Ulkoilureittien perustamisessa on kaksi vaihtoehtoista toteuttamistapaa, sopimus, tai ulkoilureittitoimitus. (Reittisuunnittelu 2015.)

Reitin perustaminen sopimuksella tarkoittaa sitä, että maanomistajat kanssa tehdään sopimus ulkoilureitin rakentamisesta. Sopimuksessa on tarkasti määritelty muun muassa reitin käyttötarkoitus sekä strategiset tiedot, korvausmenettely sekä sopimuksen voimassaoloaika. Sopimustapa on hyvä vaihtoehto, mikäli alueella on vain vähän maanomistajia, reittiä toteutetaan pääasiassa talkoovoimin ja kustannukset halutaan pitää alhaalla, ja kaikki maanomistajat hyväksyvät reitin linjauksen. (Karjalainen & Verhe 1995, 82; Reittisuunnittelu 2015.)

Ulkoilureittitoimitus on virallisempi, sillä tässä tavassa reitti otetaan osaksi kunnallista kaavoitusta. Suunnitelman valmistuessa, se toimitetaan alueellisen ELY-keskuksen vahvistettavaksi, jonka jälkeen Maanmittauslaitos virallistaa reitin.

Tämä menetelmä on sopivampi, mikäli alueella on paljon maanomistajia, kaikkien maanomistajien kanssa ei päästä sopuun reitin linjauksesta, tai reitti on niin merkittävä, että sen tulevaisuus pitää pystyä turvaamaan. Byrokratia on kuitenkin hidas. (Karjalainen & Verhe 1995, 82-83; Reittisuunnittelu 2015.)

4.3 Ulkoilureittien rakentaminen

Useimmiten luonnon polkuja käytetään ulkoilureittien pohjana. Polut voivat olla käyttötarkoituksesta riippuen käytettävissä sellaisenaan, tai ne vaativat muokkauksia. Polkuja voi muokata muun muassa poistamalla kiviä, raivaamalla pensaikkoa

tai tasoittamalla soralla tai kivituhkaa. Reittipohjan tulisi olla kuitenkin kantava sekä kulutusta kestävä ja tarvittaessa hiekka- tai sorakerroksen alle voi laittaa suodatin-kangasta. Maastotöissä on suositeltavaa käyttää pienkoneita tai pelkästään lapiota ympäröivän maaston säästämiseksi. (Karjalainen & Verhe 1995, 97-101.)

Myöskin erilaisia liikkumista helpottavia rakenteita saatetaan joutua tekemään ulkoilureitin luonteesta riippuen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi pitkospuut ja sillat suoalueilla tai ojien ylityksissä. Lisäksi erinäiset portaat, kaiteet, luiskat sekä yli- ja alikulut helpottavat liikkumista tarkoituksenmukaisilla kohteilla ja tekevät reitistä turvallisemman. Rakenteiden tulisi olla suunniteltu kestävämaan luonnonolosuhteet sekä niiden käyttö, joten materiaalin valintaan on syytä kiinnittää huomiota. (Karjalainen & Verhe 1995, 105-109.)

Laadukkaat ja selkeät opasteet antavat reitille viimeisen silauksen. Opasteiden tehtävänä on antaa liikkujille tietoa reitistä, helpottaa reitin seuraamista sekä vähentää eksymisvaaraa. Tyypillisimpiä opasteita ovat erilaiset viitat, kilvet ja opastustaulut, ja niiden pitäisi olla selkeästi nähtävissä ja luettavissa. Opasteiden suunnitteluun tulisi kiinnittää huomiota jo reitin yleissuunnitteluvaiheessa. (Karjalainen & Verhe 1995, 113-128.)

4.4 Vaativuusluokittelu

Ulkoilureiteille Suomessa on olemassa vaativuusluokittelu. Luokkia ovat helppo, keskivaativa ja vaativa reitti ja ne määräytyvät reitin kulkukelpoisuuden, korkeuserojen sekä opasteiden laadukkuuden mukaan. Reittien luokittelun ansiosta liikkujan on helpompaa valita omalle tasolle sopiva reitti, mikä alentaa liikkumisen aloittamisen kynnystä. Lisäksi se helpottaa reitin ylläpitäjän suunnittelutyötä. (Ulkoilureittien vaativuusluokittelu 2014.)

Maastopyöräreiteille ei ole kuitenkaan vielä olemassa omaa vaativuusluokittelua. Oma taitotaso ja kiinnostuksen kohteet määrittelevät sen haluaako pyöräillä teknisesti vaativilla kivikkoisilla urilla, vai nauttia luonnosta ja vauhdinhurmasta ulkoilureittien hyväpohjaisilla poluilla. Lajin harrastamiseen ei siis tarvita erikseen merkittyjä maastopyöräreittejä, mutta maastopyöräilyn kasvavan suosion ansiosta, var-

sinkin isompien liikuntakeskusten yhteydestä, löytää merkittäviä reittejä runsain mitoin.

5 MAASTOPYÖRÄREITTI SIMPSIÖÖN

Projekti aloitettiin syyskuussa 2014, jolloin kokoonnuttiin ensimmäisen kerran Lapuan Teknisen keskuksen tiloihin. Ensimmäisen kokouksen tarkoituksena oli saada asianosaiset kokoon ja projekti käyntiin. Mukana kokouksessa olivat tämän opinnäytetyön tekijän lisäksi Simpsiö Outdoor Resort-hankkeen projektipäällikkö, Lapuan kaupungingeodeetti sekä kaksi maastopyöräilijää. Pikaisten tutustumisien jälkeen mentiinkin suoraan asiaan ja käytiin läpi projektin tavoitteita ja vaiheita. Päämääränä oli saada valmis ja merkattu maastopyöräreitti paikallisten pyöräilijöiden sekä alueelle saapuvien matkailijoiden käyttöön kesäksi 2015.

Sovittiin, että säännöllisiä kokouksia pidetään syksyn aikana samoissa Teknisen keskuksen tiloissa.

5.1 Suunnittelu vauhtiin

Kokouksissa alkusyksyn aikana käytiin lävitse erilaisia karttoja Simpsiön vuoren alueesta. Esimerkiksi paikallisen suunnistusseuran Lapuan Virkiän suunnistuskartat Simpsiön alueesta olivat kovassa käytössä suunnitteluvaiheessa tarkkuutensa ansiosta, ja pienimmätkin polun pätkät tuli huomioitua.

Alueen profiili todettiin erinomaiseksi maastopyöräreitin kannalta, sillä valmiita kovapohjaisia polkuja oli runsaasti, mikä vähentää huomattavasti muun muassa metsän raivaamisen tarvetta. Ajokelpoisia polkuja sekä pienempiä teitä oli todella laajalla säteellä, mikä helpotti suunnittelutyötä huomattavasti. Joitain huomioonotettavia kohteita alueelta toki löytyi, kuten Simpsiön vuoren länsirinteen Natura-alue sekä hankkeen suunnitteluasteella olevat mökkikylät. Hankkeen projektipäällikkö Mia Lahtinen jakoi tietoa rakenteilla olevista loma-asunnoista jo aikaisessa vaiheessa, joten ne alueet pystyttiin rajaamaan pois jo aikaisessa vaiheessa. Lisäksi kaupunginpuutarhuri Raija Talvitie avusti arvokkaiden luontokohteiden paikallistamisessa.

Reitin suunnittelussa apuna käytettiin paljon paikallisten maastopyöräilijöiden maaston tuntemusta, sillä he olivat lenkkeilleet Simpsiön alueen poluilla runsaasti. Valmis reittisuunnitelma syntyikin paperille nopeasti projektissa olleiden pyöräilijöiden, Juho Annalan sekä Toni Ruokojan toimesta, ja seuraavaksi siirryttiin maastotöiden pariin.

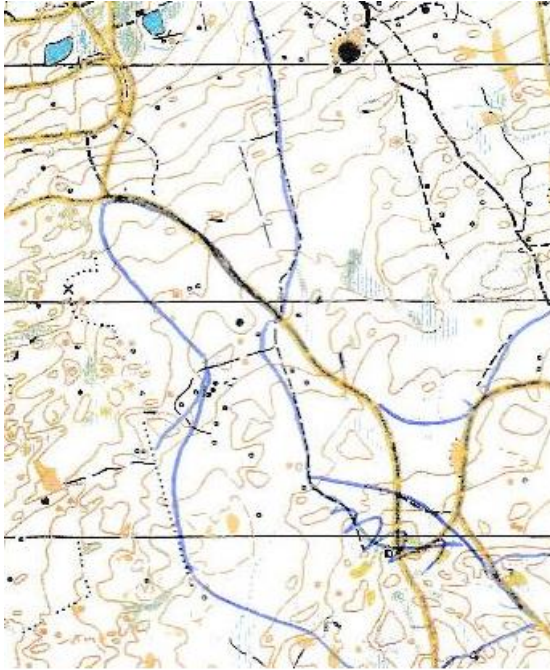

Kuvio 5. Suunnistuskarttoja hyödynnettiin suunnitteluvaiheessa niiden tarkkuuden vuoksi. (Ote suunnistuskartasta, Lapuan virkiä.)

5.2 Maastotyöt

Reitin maastotyöt aloitettiin nopeasti alkusyksystä, kun säät olivat vielä suosiolliset. Maastotöiden tarkoituksena oli selvittää suunniteltujen polujen ajokelpoisuus sekä mahdolliset raivaus- ja kunnostustarpeet.

Suurin osa maastotöiden ajasta meni reitin pohjoisosissa, sillä alueelle oli suunniteltu pätkä, missä ei ollut valmiita luonnonpolkuja juurikaan. Alue oli kuitenkin pääosin kovapohjaista ja kallioista maata, joten isommilta maanmuokkausoperaatioilta vältyttiin. Jonkin verran kiviä kuitenkin siirrettiin ja tiheämpiä pajukoita raivattiin vesurin avulla. Näiltä osin reitti kulki kaupungin mailla, joten pienimuotoiset maanmuokkaus- ja raivaustoimenpiteet olivat luvallisia, edellisissä kokouksissa hyväksytyjä.

Kuvio 6. Ote suunnitelman pohjoisosista, missä jouduttiin tekemään uutta polkua. Sinisellä on merkitty karkea suunnitelma. (Ote suunnistuskartasta, Lapuan virkiä.)

Maastotöiden ohessa reittiä myös alustavasti merkittiin maastoon navigoimisen helpottamiseksi. Merkinnät tehtiin maalaamalla spray-maalilla puihin pieni täplä.

Kokonaisuudessaan polkujen parannustöitä jouduttiin tekemään melko vähän, sillä valtaosa poluista oli hyvässä kunnossa, eikä ajamista haittaavaa risukkoa tai kivikkoa ollut juurikaan.

Tässä vaiheessa reitti oli saamassa jo lopullista muotoaan, eikä ajamista haittaavia esteitä enää käytännössä ollut. Maastopyöräilijät suorittivat koeajoja ja vaikuttivat olevan tyytyväisiä suunnitelmaan. Pohjoisosan reittiä kartoitettiin vielä GPS-paikantimen avulla, jotta kartalle saataisiin mahdollisimman tarkka määrittely reitin sijainnista. Kokonaisuutena reitillä oli mittaa noin 10 kilometriä. Seuraavana etapina oli lupien saaminen reitin merkitsemiseen sekä itse merkitseminen.

6 REITIN MERKITSEMINEN

Seuraavan kokouksen aiheena oli maastopyöräreitien merkitseminen. Reitien merkitsemisen standardeista keskusteltiin ja pohdittiin, mikä olisi helpoin ja kustannustehokkain tapa merkitä noin kymmenen kilometriä maastopyöräreittiä maastoon.

Suomen Standardisoimisliitto on julkaissut tarkat kriteerit ulkoilun ja liikunnan merkeille ja maastopyöräilylläkin on luonnollisesti omansa. (SFS 2014.) Käytännöllisyyssyistä kyseistä merkkiä ei kuitenkaan käytetä Simpsiön reitien merkkäamiseen, vaan päädyimme käyttämään puisia tolppia, joihin on laitettu musta ympyränmuotoinen muovinpala. Värin valintaan vaikutti Simpsiön runsas ulkoilureittiverkosto. Alueella on paljon erilaisia merkittyjä reittejä, eikä samoja värejä haluttu tietenkään käyttää maastopyöräreitien merkitsemiseen, jotta reitien hahmottaminen maastossa olisi helpompaa. Merkkien teettämistäkin pohdittiin kokouksessa, mutta lopulta päätettiin, että teemme merkit omin voimin, hankkeen kustantaessa materiaalit.

6.1 Luvat

Vaikka maastopyöräily kuuluukin jokamiehen oikeuksiin, niin maastopyöräreitien merkitseminen vaatii maanomistajan, tieoikeuden haltijan tai muun sitä vastaavan oikeuden omistajan luvan. Suunniteltu reitti kulkee pääosin kaupunginmailla, eikä niille alueille luvan saaminen tulisi olemaan vaikeaa. Reitien eteläosissa oli kuitenkin yli neljän kilometrin pituinen lenkki yksityisten maanomistajien mailla, joilta lupa piti erikseen hakea. Operaatiota vaikeutti vielä se, että maanomistajia oli pienellä alueella paljon, sillä tilat olivat eteläpohjalaiseen tyyliin todella kapeita.

Samana syksyn aikana Lapuan kaupunki päätti kokouksessaan myöntää luvan reitien merkitsemiseen kaupungin mailla. Näin ollen ehdittiin merkitseminen suorittamaan vielä ennen talvea, jolloin maa jäätyisi ja merkkitolppien asentaminen olisi hankalampaa.

Marraskuun loppupuolella käytiin reitti merkkäämassa talkoohengessä. Puiset tolpat asennettiin maahan rautakangen sekä lekan avulla. Joissain kohdin maa oli niin kivikkoista, että merkkejä jouduttiin tukemaan kivikasoilla, jotta ne pysyvät pystyssä. Muutaman iltapäivän urakan jälkeen reitin pohjoisosa kaupungin maiden osalta oli merkattu.

6.2 Yksityiset maanomistajat

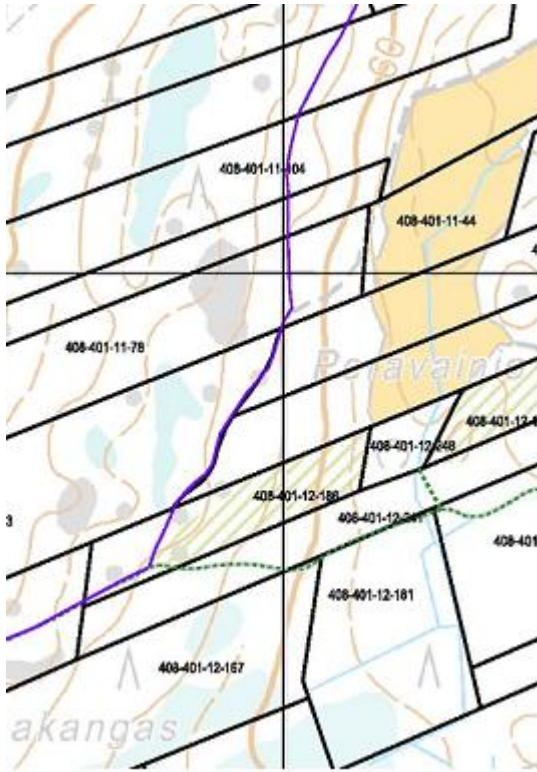
Yksityisiä maanomistajia varten piti Lapuan kaupungin tehdä kirjallinen sopimusaihio. Sopimuksen pohjana käytettiin moottorikelkkailijoille räätälöityä sopimusta maanomistajien maiden käytöstä, jota muokattiin pyöräilijöiden tarpeita vastaavaksi.

Sopimuspaperi valmistui alkukevästä 2015. Lisäksi kaupungingeodeetti oli aikaisemmin toimittanut kiinteistörekisterin tiedot maanomistuksista maastopyöräreitin varrelta.

Huhti-toukokuussa suoritettiin lupien kyselyt ovelta ovelle-periaatteella. Maastopyöräreitti-projekti esiteltiin maanomistajille, sopimuksen tarkoitus käytiin läpi ja sopimuspaperi allekirjoitettiin kahtena kappaleena, toinen maanomistajalle ja toinen luvansaajalle. Sopimusten saaminen sujui lopulta ongelmitta, ja maanomistajat suhtautuivat positiivisesti maastopyöräreitin rakentamiseen.

Luvat reitin merkitsemiseen saatiin koko reitin alueelle. Yksityisten maanomistajien alueella tehtiin niin, että kartasta katsottiin ainoastaan sellaiset alueet, esimerkiksi polkujen risteykset, joilla opastemerkit olivat välttämättömiä, ja vain ne alueet merkattiin. Tällä tavoin helpotettiin lupien saamista, sillä kyseisen menetelmän ansiosta lupa tarvittiin ainoastaan kymmeneltä maanomistajalta.

Toukokuussa 2015 reitin eteläosa on vielä merkitsemättä maastoon, mutta tavoitteena olisi alueen merkitseminen kesäkuun aikana.

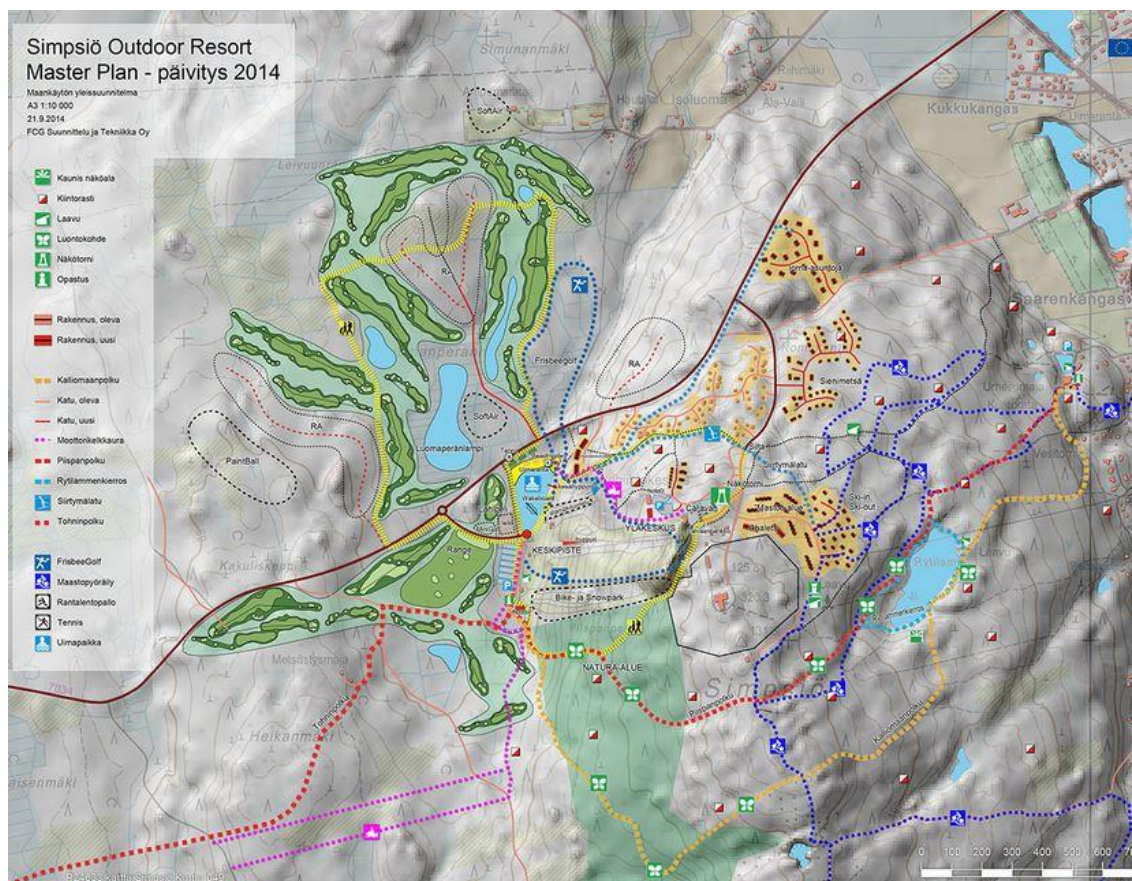

Kuvio 7. Ote kiinteistökartasta maastopyöräreitien varrelta. (Lapuan kaupunki 2014)

7 REITIN VALMISTUMINEN

Toukokuussa 2015 Lapuan Simpsiön maastopyöräreitti on loppusuoralla. Reitin eteläosa merkitään opastemerkein kesäkuun aikana, jonka jälkeen reitti on kauttaaltaan merkitty maastoon. Reitti löytyy jo Simpsiö Outdoor Resortin Master Planista, mutta tarkoituksena olisi vielä piirtää koko reitti erilliseksi kartakseen.

Syksyn kokouksissa pohdittiin lehdistötilaisuuden järjestämistä uudesta reitistä sen valmistuttua, mutta nämä suunnitelmat eivät vielä ole vahvistuneet. Joka tapauksessa, valmiin reitin tiedottamisen hoitavat maastopyöräilijät omien foorumiensa kautta.

Kuvio 8. Valmis maastopyöräreitti on merkitty myös Master Planiin sinisellä katkoviivalla. (Master Plan 2014.)

Kokonaisuudessaan reitille tuli pituutta noin 10,5 kilometriä vaihtelevissa maastoissa. Polut ovat pääosin hyväkuntoisia metsäpolkuja ja –teitä, lukuunottamatta satunnaisia hieman juurakkoisempia kohtia.

Kuva 1. Reitien pohjoisosissa ajetaan pääosin hyväkuntoisilla metsäpoluilla (Kuva: Antti Malm).

Kuva 2. Välillä on pieni pätkä hieman haastavampaa kalliopohjaa (Kuva: Antti Malm).

Alueen muut liikkujat on toki huomioitu suunnittelussa, eikä latupohjia tai luontopolkuja ole käytetty muutamaa sataa metriä lukuunottamatta.

Kuva 3. Alkupäässä ajellaan jonkin verran Simpsiön latupohjia (Kuva: Antti Malm).

Kuva 4. Myöskin hyväpohjaisia teitä käytetään hyödyksi (Kuva: Antti Malm).

Kuva 5. Reitin varrelta löytyy kaksi levähdyspaikkaa, joissa voi vaikkapa nauttia eväitä (Kuva: Antti Malm).

Kuva 6. Kuvassa etualalla opastemerkki polun varrella, joilla koko reitti on merkitty (Kuva: Antti Malm).

Reitillä pärjää hieman vaatimattommakin pyörällä, ja se sopii myös aloitteleville harrastajille mainiosti. Kokeneemmille pyöräilijöille puolestaan on tarjolla vauhdikasta luukutusta hyväkulkuisessa maastossa.

8 POHDINTAA

Maastopyöräreitien suunnitteleminen oli mielenkiintoinen projekti, ja aihe toi paljon uutta näkökulmaa niin matkailun kuin metsien virkistyskäytön suunnittelun saralta.

Projektin parissa kiireisintä oli syksyn aikana, jolloin suunnitteluprosessi suurimaksi osaksi toteutettiin. Syksyllä myöskin järjestettiin projektin tiimoilta säännöllisiä kokouksia, joissa käytiin läpi reitin suunnittelun kulkua. Kokoukset olivat todella hyödyllisiä, ja prosessi pysyi niiden ansiosta järjestelmällisenä.

Simpsion vuoren alue tarjosi erinomaiset puitteet maastopyöräreitien rakentamiselle todella runsaan polkuverkostonsa ansiosta. Projekti olisi ollut monin verroin haastavampi, mikäli maastopyöräreitien olisi joutunut perustamaan alueelle, missä valmiita uria ei olisi ollut samalla lailla käytettävissä. Reittiä varten olisi joutunut rai-vaamaan maastoa, sekä muokkaamaan maata, ja tämä olisi tuonut ongelmia maanomistajien kanssa. Lopullista linjausta ei oltaisi välttämättä löydetty ollenkaan tai ainakin runsaasti kompromisseja oltaisiin jouduttu tekemään. Tulevaisuudessa, mikäli vastaavanlaisia projekteja on tarjolla, tulisi suunnitteluun kiinnittää erityistä huomiota ja tiivis yhteistyö maanomistajien ja paikallisten asukkaiden kanssa on enemmän kuin suotavaa.

Kevään aikana työ ei edennyt yhtä vauhdikkaasti, kun kokouksia ei enää järjestetty. Lisäksi yhteydenpito maastopyöräilijöihin jäi liian harvaksi. Sen seurauksena huhti-toukokuu olikin todella kiireistä aikaa, kun yksityisiltä maanomistajilta piti saada luvat reitin merkkaamiseen. Vieläkin olisi jonkin verran töitä opasteiden pystytyksen parissa, mutta tavoitteena on edelleenkin reitin valmistuminen kesäkuun aikana.

Itse kirjoitusprosessi oli vaihtelevaa. Simpsion hankkeesta sekä maastopyöräilystä yleensäkin löytyi tietoa hyvin. Ulkoilureiteistä tai maastopyöräreittien suunnittelusta sen sijaan oli yllättävän vähän materiaalia tarjolla, niin lähikirjastoissa, kuin internetissäkin. Niinpä niiden teoriaosuus jäi vähän suppeaksi. Sain muutaman vieras-kielisen linkin liittyen maastopyöräreittien perustamiseen ja huoltoon, mutta en

katsonut niiden olevan optimaalisia työn kannalta. Ulkomaalaista aineistoa olisi toki ollut hyvä käyttää lähdemateriaalina, varsinkin kun esimerkiksi Yhdysvalloissa maastopyöräilyä voi harrastaa vain suunnitelluilla poluilla, toisin kuin meillä Suomessa.

LÄHTEET

- Karjalainen, E & Verhe, I. 1995. Ulkoilureitti. Opas ulkoilureittien suunnittelijoille, rakentajille ja hoitajille. Helsinki.
- Maastopyöräily. Ei Päiväystä. Maastopyöräily. [Verkkosivu]. [Viitattu 16.5.2015]. Saatavana: <http://maastopyoraily.com/maastopyoraily/>
- Sievänen, T & Neuvonen, M. 2011. Luonnon virkistyskäyttö 2010. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos. Raportti.
- Simpsio Outdoor Resortin Master Plan-päivitys 2014. 26.9.2014. [Verkkajulkaisu]. FCG Suunnittelu ja Tekniikka. [Viitattu 25.5.2015]. Saatavana: <http://www.simpsio.fi/asiakirjat/SimpsioMasterplan.pdf>
- Suomen latu. Ei päiväystä. Maastopyöräily. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.5.2015]. Saatavana: <http://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lajit/muut-lajit/maastopyoraily.html>
- Suomen Pyöräilyunioni. Ei päiväystä. Suomen Pyöräilyunioni. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.5.2015]. Saatavana: http://www.pyoraily.fi/suomen_pyorailyunioni/
- Tahko MTB. 27.4.2015. Tahko MTB. [Verkkosivu]. [Viitattu 28.5.2015]. Saatavana: <http://www.tahkomtb.fi/fi/nw/10459/tahko+mtb+j%C3%A4leen+kohti+2000+py%C3%B6r%C3%A4ilij%C3%A4n+rajaa.html>
- Ulkoilun ja liikunnan merkit. 2010. [Verkkajulkaisu]. Suomen Standardisoimisliitto. [Viitattu 2.6.2015]. Saatavana: <http://sales.sfs.fi/sfs/servlets/ProductServlet?action=productInfo&productID=235379>
- Ulkoilureittien suunnittelun ja toteuttamisen periaatteet. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Tommi Tenno. [Viitattu 29.5.2015]. Saatavana: <http://www.suomenlatu.fi/media/vaikuta/ulkoilureittitiedostot/reittisuunnittelu.pdf>
- Ulkoilureittien vaativuusluokittelu. 10.4.2014. Koulutusmateriaali. Suomen latu.

LIITTEET

LIITE 1. Sopimus yksityisten maanomistajien kanssa.

LIITE 2. Kiinteistörekisterin kartta yksityisten maanomistajien alueelta.

SOPIMUS MAASTOPYÖRÄREITIN MERKKAAMISESTA

Maastopyöräreitin käyttöoikeussopimus

Luvan saaja: Anthi Malm

Osoite:

Maanomistaja/haltija:

Osoite:

Tilan nimi ja Rnro:

Kylä:

Yllä mainittu maanomistaja ja _____ ovat tehneet seuraavan sopimuksen maastopyöräreitin urien merkkämisestä varten.

- 1 § Luvan saaja merkitsee reitin maastoon.
- 2 § Luvan saajalla on oikeus omalla kustannuksellaan tehdä uran käyttämiseen edellyttämät reitti- ja liikennemerkit.
- 3 § Lupa maastopyöräreitin merkintöihin säilyy maanomistus ja hallintasuhteissa tapahtuvissa vaihdoksissa ellei sitä erikseen irtisanota.
- 4 § Sopimus on voimassa toistaiseksi, alkaen allekirjoitushetkestä.
- 5 § Tilakohtaiset lisäsopimukset:

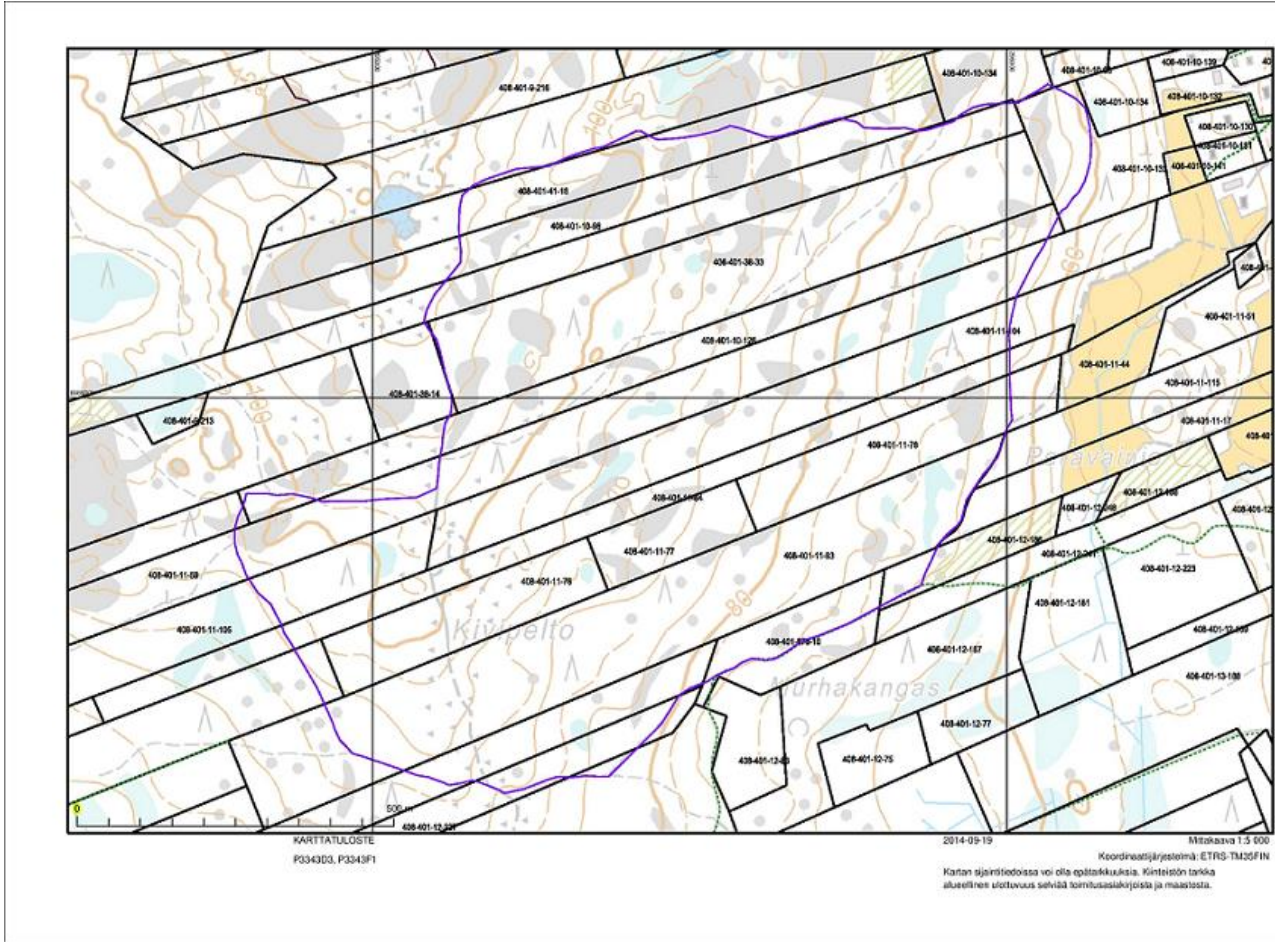
Tämä sopimus on kirjoitettu kahtena kappaleena, yksi kummallekin osapuolelle.

Lapulla 29. päivänä Huhti kuuta vuonna 2015

Maanomistaja

Luvan saaja

Liite 1. Sopimus yksityisten maanomistajien kanssa.

Liite 2. Kiinteistörekisterin kartta yksityisten maanomistajien alueelta.